INTEGRAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN PROGRAMELE DE INSTRUIRE ȘI PREGĂTIRE PROFESIONALĂ POLIȚIENEȘTI

MAINSTREAMING HUMAN RIGHTS IN TRAINING PROGRAMMES AND TRAINING PROGRAMMES

Ianuș ERHAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Coordonatorul proiectului (posdoctorand)
„Arhitectura juridică a mecanismelor naționale de ordine și securitate publică"

SUMMARY

Human rights are considered supreme values in any modern state with an advanced democratic regime, and their guarantee by law enforcement requires, firstly, a good knowledge of them by law enforcement.

Effective police training in the field of human rights is a key element in the global efforts to promote and protect human rights in each country. It is recommended that human rights issues, included in the Curriculum, as well as vocational training, cover the entire period of training of law enforcement employees, being integrated into various disciplines or modules. The purpose of this approach is to ensure that audiences successfully acquire human rights skills relevant to all aspects of their operational and administrative tasks, regardless of position and special grade.

Keywords: *police, protection and respect of human rights and freedoms, professional training, professional skills, disciplines, modules.*

Introducere. Puterea de a folosi forța este una dintre caracteristicile definitorii ale poliției, iar polițiștii au dreptul să o folosească ca și instrument în vederea îndeplinirii sarcinilor. Acest monopol asupra folosirii forței îi conferă poliției o poziție deosebit de sensibilă și puternică în cadrul statului, existând în permanență posibilitatea comiterii diferitor abuzuri [1, p. 66].

La rândul lor, drepturile omului impun restricții importante asupra acțiunilor poliției și asupra folosirii forței, subordonându-le strict principiilor legalității, proporționalității și necesității. Aceste restricții contribuie la asigurarea faptului că, atunci când acționează, polițiștii respectă drepturile omului și încearcă să utilizeze mijloacele cel mai puțin invazive pentru a-și atinge scopul [1, p. 58].

Se consideră, pe bună dreptate, că lipsa de pregătirea adecvată a poliției a dus, în trecut, la o utilizare greșită a forței de către autoritățile de aplicare a legii. Președintele Obama a punctat foarte bine acest lucru declarând următoarele: „Avem o oportunitate unică, ieșind dintr-un mare conflict și tragedie, de a transforma într-adevăr modul în care gândim despre aspectul comunitar al aplicării legii, astfel încât toată lumea să se simtă mai în siguranță, iar angajații din structurile de forță, în loc să fie agresați, să se simtă pe deplin sprijiniți" [2, p. 31].

Drepturile omului sunt considerate valori supreme în orice stat modern cu un regim democratic avansat, iar garantarea lor de către forțele de ordine, presupun mai întâi, o bună cunoaștere a acestora de către cei ce aplică legea. Pe de altă parte, respectarea drepturilor și libertăților omului este o prioritare în ansamblul complex de probleme și deziderate, ce preocupă societatea la etapa actuală, lucrul valabil și pentru Republica Moldova.

În contextul dat, pregătirea efectivă a poliției în domeniul drepturilor omului este un element esențial în eforturile globale de promovare și protejare a drepturilor omului în fiecare țară. Însă, pentru a proteja drepturile omului, poliția trebuie mai întâi să le cunoască și să le înțeleagă [3, p. 17].

Poliția este în principal o forță menită să contribuie la respectarea drepturilor omului, care li se aplică și polițiștilor, având deci un efect de capacitare. Pe bună dreptate, se consideră că doar un polițist bine instruit și echipat poate oferi acel sentiment de garanție și profesionalism pe care îl așteptă cetățenii, cât și întreaga societate [4, p. 84].

Poliția și drepturile omului. Fiind unul din organele de drept responsabile de asigurarea securității cetățenilor și apărarea drepturilor acestora, orice angajat al poliției trebuie să cunoască la cel mai înalt nivel și să se ghideze în activitatea de serviciu de responsabilitățile și drepturile stipulate pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu. Pe de altă parte, depășirea atribuțiilor și încălcarea de către angajații de poliție a drepturilor consacrate în actele normative naționale și internaționale, se califică drept un abuz, fapt pentru care, în funcție de caracterul faptei comise, poate fi stabilită răspunderea juridică [5, p.9].

La rândul lor, statele sunt obligate să creeze un mediu structural și managerial care să permită poliției să implementeze efectiv și eficient condițiile statului de drept și să accepte standardele referitoare la drepturile omului, ce ar include aspecte, precum:

- raporturile de subordonare;
- regulamentele privind supravegherea și monitorizarea activității;
- componența poliției;
- drepturile personalului din cadrul poliției;
- furnizarea de resurse și de instruire adecvată [6, p. 44].

După cum observăm, pe lângă celelalte componente/elemente definitorii ale organizării și funcționarii Poliției, instruirea se încadrează în activitățile prioritare, menite să asigure și garanteze respectarea cât și protecția drepturilor omului.

Astăzi, peste tot în lume sunt instituite politici solide și nediscriminatorii care sunt înțelese de toți polițiștii și aplicate în toate serviciile de poliție. Instruirile ce vizează înțelegerea politicilor și codurilor de conduită nediscriminatorii constituie o parte a formării inițiale și continue a personalului, iar o cultură de zero toleranță este aplicată în cadrul întregului serviciu de poliție în raport cu discriminarea, hărțuirea și abuzul [7, p. 19].

În ordinea dată de idei, Codul european de etică al Poliției prevede că „formarea personalului de poliție care se bazează pe principiile fundamentale, cum ar fi democrația, statul de drept și protecția drepturilor omului trebuie să se realizeze în funcție de obiectivele poliției. Formarea generală a personalului de poliție trebuie să fie cât mai deschisă posibil, pentru societate. La rândul său, formarea inițială ar trebui, de preferință, să fie urmată de perioade regulate de formare continuă și de formare specializată, și dacă este cazul, de formare pentru competențe speciale și dedicate. O instruire practică privind aplicarea forței și limitele sale referitoare la principiile stabilite în materie de drepturi ale omului și, mai ales a Convenției europene a drepturilor omului, dar și a jurisprudenței corespondente trebuie integrată în formarea polițiștilor la toate nivelele" [8].

Integrarea drepturilor omului în procesul de instruire al polițiștilor. Cercetătoarea Sara Pastor vine cu constatarea că, o abordare bazată pe drepturile omului a poliției, pentru a avea un impact asupra tiparelor comportamentale ale angajaților poliției, necesită implementarea standardelor internaționale prin modele cuprinzătoare menite să pună drepturile omului în centrul activității poliției, în special, exprimate prin formare și măsuri de responsabilitate [2, p. 1].

Acolo unde statul de drept nu este respectat, au loc încălcări ale drepturilor omului, iar concluzia este clară: ordinea și securitatea publică nu pot fi construite pe încălcări ale drepturilor omului. La rândul lor, angajații din cadrul autorităților de aplicare a legii joacă un rol vital în protejarea și respectarea drepturilor fiecărui individ. În acest sens, drepturile omului ar trebui să fie o parte integrantă a oricărui program educațional destinat angajaților din categoria dată [9, p. 11].

Astăzi, la nivel internațional există un acord, cel puțin teoretic, care vizează că drepturile omului trebuie să facă parte din pregătirea poliției și că angajații poliției trebuie să răspundă pentru acțiunile lor în termeni și principii privind respectarea drepturilor omului. În consecință, recomandările oferite de organizațiile internaționale în acest domeniu, cum ar fi includerea drepturilor omului programele de învățământ polițienești sau elaborarea unor coduri de conduită au început să fie implementate de cele mai multe state democratice [2, p. 5-6].

Se consideră că o Programă de instruire a polițiștilor adoptă/utilizează o abordare bazată pe drepturi, deoarece respectarea drepturilor fundamentale ale omului și prevenirea discriminării sunt esențiale pentru a asigura siguranța atât a indivizilor, cât și a comunităților [10, p. 15].

Pe de altă parte, un lucru este cunoscut că „frecvent polițiștii se alătură poliției fiind încă foarte tineri, încep să poarte uniformă, dețin o armă din dotare, în plus au dreptul să folosească forța atunci când este

necesar. Acest lucru le poate da un sentiment de putere și superioritate care, dacă nu o știu să o facă corect, poate genera anumite consecințe grave." Totodată, în mare parte activitatea lor este de a rezolva/gestiona conflictele, iar în cazul în care „nu primesc abilitățile adecvate de instruire despre modul de rezolvare a conflictelor, angajatul va răspunde cu agresivitate imediat la provocările la care este expus" [2, p. 65].

Iată de ce, formarea polițiștilor reprezintă primul și cel mai important pas către conturarea unor practici polițienești mai eficiente și mai profesioniste în viitor, iar „formarea din perspectiva drepturilor omului îi ajută pe participanți să respecte și să protejeze în mod proactiv drepturile fundamentale. În acest mod, se asigură folosirea forței în conformitate cu principiile legalității, necesității și proporționalității, principii care sunt fundamentale pentru dezvoltarea unor societăți juste" [1, p. 3].

Programele de instruire ce vizează drepturile omului pentru autoritățile de aplicare a legii dezvoltă înțelegerea audienților cu privire la drepturile altora și capacitatea de a respecta și proteja aceste drepturi. Acest lucru este valabil mai ales pentru drepturile celor care se află într-o poziție vulnerabilă în ceea ce privește respectarea drepturilor omului sau pot fi supuși discriminării (de exemplu, femeile, copiii și minoritățile). Această abordare îi aduce pe polițiști mai aproape de comunitățile în care lucrează. În plus, instruirea în domeniul drepturilor omului este deosebit de importantă pentru polițiștii care participă în misiunile internaționale [9, p. 12].

În sensul dat, este crucial să se observe cum interacționează polițistul cu societatea și ce considerații și atitudini folosește pentru a lua decizii. Internalizarea drepturilor omului prin educație este un proces complex, cu numeroase fațete, dar de o importanță majoră pentru deciziile pe care polițiștii sunt nevoiți deseori să le ia într-o fracțiune de secundă [1, p.8]. Astfel, acțiunile zilnice ale polițiștilor trebuie să fie permanent în corespundere cu prevederile legislației în vigoare și orientate, în special, spre protejarea interesele cetățenilor, or barometrul de bază în aprecierea activității poliției este gradul de încredere al societății [11, p. 219].

O'Rawe M. și Moore L. remarcă că „drepturile omului reprezintă o preocupare integrală pentru toate aspectele activității poliției și ca atare nu pot fi predate izolat, ci trebuie să pătrundă în toate aspectele și etapele de instruire ale unui angajat de poliție" [12, p. 88].

Sara Pastor consideră că, soluția propusă nu ar consta într-o simplă creștere a numărului de ore, ci mai degrabă în integrare „dimensiunii drepturilor omului în fiecare modul de formare a polițiștilor", așa cum s-a făcut în Irlanda de Nord, de exemplu. După cum a explicat Rebecca Dudley, „drepturile omului nu trebuie concepute ca un singur subiect, ci mai degrabă ar trebui integrate în fiecare modul, combinate cu lecții de sine. [2, p. 41].

Se recomandă ca aspectul legat de drepturile omului, care este inclus în Programă să acopere întreaga perioadă de pregătire a angajaților din autoritățile de aplicare a legii, fiind integrate în diverse discipline. Scopul acestei abordări este de a se asigura că cursanții/audienții dobândesc cu succes competențe în domeniul drepturilor omului relevante pentru toate aspectele sarcinilor lor operaționale și administrative, indiferent de poziție și grad special [9, p.42].

Totodată, una din condițiile de bază este ca curriculumul să fie centrat pe competențe, respectiv, va asigura organizarea procesului instructiv-educativ pornind de la identificarea condițiilor în care vor fi dezvoltate diferite roluri sociale și profesionale ale viitorului absolvent.

Sunt utilizate metode și abordări centrate pe cursant, care îi împuternicesc pe aceștia și le încurajează participarea activă, colaborarea, simțul solidarității, creativitatea și respectul de sine. O varietate de metode de predare sunt utilizate pentru a dezvolta abilități și aptitudini în sprijinul și protecția drepturilor omului (inclusiv jocurile de rol, simulările, studiile de caz, sarcini operaționale și prelegeri susținute de experți interni și externi) [9, p. 46-47].

Totodată, se recomandă în acest sens, să existe una sau mai multe sesiuni introductive privind drepturile omului, în timpul cărora cursanții să poată fi familiarizați cu cadrul legal existent și să li se ofere un fundal istoric al drepturilor omului de a pune o bază solidă pentru dobândirea de cunoștințe, abilități și valori în formarea ulterioară mai aprofundată.

Ce ține de abilități, participanții ar trebui să poată: să aplice principiile drepturilor omului (în special principiul necesității și al proporționalității) în activitatea practică; să comunice în mod profesionist cu comunitatea și cu părțile interesate, inclusiv cu comunitățile minoritare; să construiască și să prezinte o argumentație convingătoare; să analizeze situațiile din viața reală din perspectiva drepturilor omului, inclusiv prin identificarea încălcărilor acestora; să folosească abilități de gestionare/soluționare a conflic-

telor; să facă față criticilor; să reflecteze asupra propriei identități; să discute aspecte legate de drepturile omului, de diversitate și de activitatea poliției; să aplice analiza drepturilor omului la contextul mediului lor propriu, precum și al structurilor și practicilor organizaționale [1, p. 15].

Mai mulți cercetători, la rândul lor, recomandă următoarele subiecte, referitoare la tematica drepturilor omului:

- interzicerea torturii, tratamentelor inumane și degradante în activitatea polițiștilor;
- respectarea drepturilor omului la aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale și armei de foc;
- aplicarea și efectuarea reținerii procesual-penale, arestării/privării de libertate în condițiile respectării drepturilor omului;
- respectarea drepturilor omului la efectuarea audierii bănuitului;
- respectarea drepturilor omului la efectuarea percheziției și ridicării de obiecte și documente;
- interzicerea discriminărilor în activitatea polițiștilor;
- asigurarea drepturilor victimelor violenței în familie;
- asigurarea drepturilor victimelor traficului de ființe umane;
- respectarea dreptului la apărare în activitatea polițienească [5, p. 15].

Ce ține de obiectivele formării ar trebui să fie mai ample decât cele ale cursului în sine, exprimată prin cunoașterea următoarelor domenii;

- structurarea organizației din care vin, inclusiv istoria, dezvoltarea și cultura acesteia;
- dimensiunea socială a profesiei, codul de etică, drepturile omului, atitudini și valori, simțul de apartenență corporativă, etc.
- abilitățile și expertiza deținută;
- relațiile instituționale;
- criteriile și aspectele utilizate atât la nivel tactic, cât și operațional [13, p. 91].

Ce ține de țara noastră, respectarea drepturilor omului în activitatea polițienească a devenit o preocupare în procesul asigurării instruirii polițiștilor, cât și altor categorii de funcționari publici cu statut special, lucru integrat în cadrul noii programe de instruire adoptate la nivelul Centrului integrat de pregătire pentru aplicarea legii din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI.

Este apreciabil faptul că, raportul final privind monitorizarea civică a reformei poliției în Republica Moldova, menționează expres că, printre realizările semnificative în procesul de implementare a Strategiei de Dezvoltare a Poliției [14] este crearea Centrului Integrat pentru Aplicarea Legii și desfășurarea instruirilor subofițerilor după o nouă programă de studii [15, p. 3-4].

Prin activitățile dedicate ce țin de operaționalizarea Centrului dat, cât și schimbarea procesului de instruire al angajaților Poliției, putem menționa că astăzi se pune accentul pe pregătirea practică a angajaților care trebuie să cunoască, să respecte și să aplice corect legislația Republicii Moldova, să știe să comunice eficient și să soluționeze situațiile de conflict, să posede o pregătire fizică și tactică corespunzătoare.

Totodată, subofițerii debutanți cât și cei care de acum activează sunt instruiți de către cei mai buni formatori, care posedă experiență și aplică cele mai eficiente metode și tehnici de instruire. De aceea, un prim pas întru dezvoltarea unui sistem de formare inițială și continuă eficientă a avut la baza sa identificarea, selectarea și instruirea angajaților din cadrul subdiviziunilor MAI în calitate de formatori.

Ce ține de profilul formatorului, se consideră că un bun formator în domeniul drepturilor omului:

- deține cunoștințe cu privire la: domeniul profesional, actele normative internaționale, regionale și naționale legate de protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, actele normative, inclusiv cele departamentale (instrucțiuni, regulamente) cu privire la activitatea poliției, aspectele specifice ale procesului de învățare a adulților, formele și metodele de instruire;
- are abilități de a: identifica necesitățile de instruire în domeniul drepturilor omului, stabili scopurile și obiectivele de instruire, planifica și elabora conținutul instruirii, utiliza diferite forme și metode de instruire, compila teoria și practica, utiliza metodele de evaluare a procesului de instruire;
- comunica eficient cu diferiți oameni în funcție de statut, vârstă, studii, caracter [5, p. 21].

Totodată, în procesul de instruire se recomandă formatorilor să creeze o atmosferă colegială care facilitează schimburile de expertiză și experiență, recunoaște cunoștințele profesionale în rândul cursanților și încurajează mândria profesională. Scopul este să transmită mesajul că înțelegerea drepturilor omului este un element cheie al profesionalismului în domeniul de aplicare a legii [3, p. 4].

Drepturile omului în cadrul instruirii inițiale a polițiștilor. După cum am menționat supra, în contextul implementării Strategiei de dezvoltare a Poliției a fost elaborată noua Programă „Formarea inițială a subofițerilor de ordine și securitate publică", care corespunde competențelor profesionale ce urmează să le dețină subofițerii de ordine și securitate publică. Ulterior, a fost stabilit un Plan de învățământ conform noilor activități de instruire cât și elaborate curriculele de instruire pentru fiecare disciplină care asigură dezvoltarea la fiecare cursant a celor competențe de comunicare, tactice și juridice ce urmează să le posede fiecare angajat al Poliției pentru a soluționa eficient situațiile de serviciu cu care se confruntă zi cu zi, în spiritul valorilor democratice și ale statului de drept, cât și în interesul cetățenilor.

Competențele pe care trebuie să le dețină persoana instruită sunt împărțite în următoarele categorii: cunoștințe, abilității, aptitudini și valori [9, p.25], iar Programul urmărește, ca și obiectiv, dezvoltarea la fiecare subofițer debutant a următoarelor dintre acestea:

- promovarea valorile morale, cultura profesională, respectul și ajutorul reciproc;
- amabilitate în societate și atitudine politicoasă și fermă, respectarea demnității umane și toleranță zero față de actele de tortură, tratamentele inumane sau degradante;
- folosirea tehnicilor de comunicare eficiente, adaptate interlocutorilor și situației, iar în caz de necesitate aplicarea tehnicilor specifice de negociere și aplanare a conflictului în situații de criză;
- acordarea primului ajutor persoanelor aflate în dificultate în dependență de tipul accidentului;
- dezvoltarea pregătirii fizice în strictă corelare cu rezultatele probelor de evaluare individuale;
- aplicarea tehnicilor și procedeelor eficiente de folosire și aplicare a forței fizice, mijloacelor speciale și armelor de foc;
- realizarea activităților de prevenire a faptelor ilegale și reacționarea la apelurile cetățenilor;
- asigurarea fluenței circulației rutiere;
- realizarea dispozitivelor de asigurare a ordinii publice pe timpul desfășurării evenimentelor de amploare și în caz de necesitate aplicarea măsurilor întru stoparea acțiunilor ilegale;
- constatarea faptelor de natură contravențională și întocmirea, potrivit competențelor, a actele de constatare a contravențiilor și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare;
- identificarea faptelor de natură penală și întreprinderea primelor măsuri la fața locului în caz de constatare a acestora [4, p. 92-93].

Din analiza practicii internaționale, și anume a Manualului pentru formatorii polițiștilor, elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, atunci când se referă la cunoștințele pe care ar urma să le dețină un participant al procesului de instruire în privința drepturilor omului indică că „aceștia ar trebui să înțeleagă funcția pe care o îndeplinesc drepturile omului în societate; evoluția (istorică) a drepturilor omului; înțelegerea principiilor drepturilor omului (în special, principiul necesității și al proporționalității; principiul nediscriminării; obligațiile statului de a respecta și de a proteja drepturile omului; universalitatea și indivizibilitatea lor); elementele de bază ale sistemului de protecție a drepturilor omului; conținutul normelor referitoare la drepturile omului care sunt relevante pentru activitatea lor (inclusiv interzicerea absolută a torturii); documentele internaționale importante în domeniul drepturilor omului; organizațiile și instituțiile care acționează pentru drepturile omului; obiectivele și caracteristicile practicilor polițienești bazate pe drepturile omului în societățile democratice [1, p. 15].

Astfel, cunoștințele și deprinderile pe care le obține subofițerul debutant în cadrul cursului de formare inițială reprezintă profilul profesional al acestuia în calitate de om al legii, iar astăzi acești angajați sunt mult mai bine pregătiți pentru a face față provocărilor cât și pentru a realiza cu succes acele cunoștințe, abilități și aptitudini descrise mai sus.

După cum observăm abordările fixate și stabilite la nivel național corespund celor mai bune modele și exemple internaționale. Totodată, corelarea acestora cu necesităților și așteptărilor cetățenilor, vin să confirme rolul proactiv și deschiderea autorităților naționale de a plasa drepturile omului în topul priorităților privind instruirea angajaților din cadrul autorităților de aplicare a legii, în special, Poliție.

Făcând o analiză transversală a curriculelor incluse în Programa națională constatăm că, și în cazul Republicii Moldova s-a mers pe abordarea în care drepturile omului au fost inserate, mai mult sau mai puțin, în diferite module predate, trecând prin toate disciplinele predate ca unul din elementele de bază și primordiale.

Drepturile omului în cadrul pregătirii continue a polițiștilor. Drepturile omului sunt prezentate ca o parte esențială nu numai în pregătirea noilor angajați, dar și în cadrul formării continue. Sub premisa că „principiile drepturilor omului trebuie să fie integrate în toată formarea primită pe tot parcursul carierei, învățarea de-a lungul carierei este asigurată prin instruirea dedicată la locul de muncă și cursuri de perfecționare [2, p. 45].

În acest sens, Programa ar trebui să includă atât teorie, cât și practică, iar toți angajații din autoritățile de aplicare a legii ar trebui să aibă acces regulat la cursuri de perfecționare profesională. Orice curriculă include planuri de lecție cu exerciții practice, precum și sarcini practice de pregătire bazate pe material teoretic [9, p. 41].

În literatura de specialitate sunt stabilite, de cele mai multe ori, următoarele obiective ale cursurilor de pregătire continuă:

- să furnizeze informații despre standardele internaționale ale drepturilor omului relevante pentru activitatea publicului țintă;

- să încurajeze dezvoltarea competențelor și a contribui la formularea și aplicarea procedurilor necesare pentru a transforma informațiile obținute în comportament practic;

- să sensibilizeze participanții cu privire la rolul lor în protejare și promovarea drepturilor omului și a potențialului acestora pentru afectarea drepturilor omului în activitatea lor zilnică [3, p. 8].

Nu în ultimul rând, este pus un mare accent pe atitudinea, în baza căreia participanții ar trebui să reflecteze la: respectarea propriei persoane și a altora pe baza demnității tuturor persoanelor; angajamentul față de egalitatea pe criterii de sex, „rasă", culoare, origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere, handicap, vârstă sau orientare sexuală etc.; încrederea în faptul că drepturile omului trebuie considerate un obiectiv și o bază a activității poliției; conștientizarea propriei responsabilități; empatia față de ceilalți, în special față de minorități; receptivitate; aprecierea părților interesate și interacțiunea cu acestea, inclusiv cu comunitățile și cu instituțiile de monitorizare; deschiderea către reflecție; disponibilitatea de a învăța din greșeli; pregătirea pentru a face față criticilor; acceptarea diversității din cadrul societății și a implicațiilor acesteia pentru munca de poliție [1, p. 15].

Ce ține de instruirea oficialilor de nivel superior ar trebui să includă, de asemenea, dezvoltarea abilităților, aptitudinilor și cunoștințelor care le vor permite să dezvolte proceduri operaționale și alte proceduri standard de operare în conformitate cu cerințele privind drepturile omului. Conducătorii ar trebui să beneficieze de formare suplimentară și cursuri de perfecționare permanente pentru a implementa toate aspectele legate de comandă și control, respectând în același timp drepturile omului [9, p.26].

Pentru a crea un mediu favorabil de livrare a instruirilor în cadrul pregătirii continuii în domeniul drepturilor omului este necesară stabilirea subiectului concret de instruire, identificarea necesităților de instruire a polițiștilor la acest subiect, pregătirea conținutului sesiunii în strictă conformitate cu subiectul și necesitățile identificate; alegerea metodelor de instruire luând în considerare conținutul sesiunii și stilurile de învățare al participanților; implicarea participanților în activități, manifestarea unei atitudini pozitive față de participanți etc. [5, p. 21].

La nivel internațional au fost identificate următoarele tehnici de formare a adulților ca fiind deosebit de adecvate și eficiente în domeniul drepturilor omului: grupurile de lucru, prelegeri-discuții, studii de caz, discuții în grup, mese rotunde, brainstormingul, simularea și jocurile de rol, vizite practice [3, p. 3].

Totodată, se recomandă aplicarea următoarei consecutivități în vederea livrării activităților de instruire:

- Prezentarea standardelor – o scurtă prezentare despre standardele drepturilor omului referitoare la un anumit aspect al muncii poliției și cum pot fi astfel de standarde aplicate eficient de către public;

- Aplicarea tehnicilor participative – permite participanților să-și folosească cunoștințele și experiența pentru a traduce ideile și conceptele exprimate în practică și de a lua în considerare implicațiile practice ale standardelor drepturilor omului pentru munca lor de zi cu zi;

- Concentrare și flexibilitate – sprijină participanții să se concentreze pe probleme de interes real și actual [3, p. 6].

Nu mai puțin importantă este evaluarea periodică a programelor de instruire, cât și a întregului proces. Astfel, programele sunt actualizate și revizuite periodic cu participarea tuturor părților interesate – formatori, audienți, reprezentanți ai instituțiilor de învățământ, precum și reprezentanți ai comunităților locale și ai organizațiilor neguvernamentale [9, p.42].

De cele mai multe ori, următorii indicatori sunt utilizați pentru a evalua rezultatele programului: cunoștințele acumulate, abilitățile și comportamentul demonstrat, aptitudinile psihologice obținute [10, p. 15].

Pe lângă aspectele menționate un rol deosebit de important îl au rapoartele realizate de societatea civilă, organizațiile internaționale, diferite platforme, asociații ce se preocupă de respectarea și protejarea drepturilor omului.

În această ordine de idei, importanța integrării drepturilor omului la orice etapă a procesului de instruire al angajaților Poliției este indubitabil elementul de bază, care asigură cunoașterea și respectarea acestora. Iată de ce, acea atenție sporită față de acest proces, care a fost dezvoltat pe parcursul ultimilor ani urmează să aibă continuitate. Mai mult ca atât, considerăm că va contribui la ridicarea nivelului de încredere a cetățenilor și va spori credibilitatea tuturor activităților desfășurate de Poliție cu un vast sprijin din partea societății.

BIBLIOGRAFIE

1. Manual pentru formatorii polițiștilor „Formare pentru polițiști din perspectiva drepturilor fundamentale", elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2018, 228 p.

2. Sara Pastor, Time for change in police culture, Putting human rights at the centre of policing, Queens University, Belfast, 2014/2015, 97 p.

3. Human Rights and Law Enforcement a Trainer's Guide on Human Rights for the Police, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights Professional Training, series. 5/Add.2, United Nations, New York and Geneva, 2002, 216 p.

4. Ianuș Erhan, Sergiu Starodub, Schimbarea sistemului de instruire al angajaților poliției – necesitate sau oportunitate. Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Științe Juridice. Chișinău. 2021, Ediția nr.14, pp. 84-98.

5. Gheorghe Botnaru, Igor Ursan, Octavian Bejan, Silvia Romanciuc, Instruirea în domeniul drepturilor omului a colaboratorilor de Poliție, PNUD Moldova, 2008, 337 p.

6. Manual de Instruire privind Integritatea Poliției, Publicat de DCAF (Centrul din Geneva pentru Controlul Democratic al Forțelor Armate), Geneva, 2015, 230 p.

7. Lisa Denney, Activitatea polițienească și dimensiunea de gen, Set de instrumente privind aspecte de gen și Securitate, DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women, 2019.

8. Recomandarea REC (2001)10 a Comitetului de miniștri către statele membre privind Codul European de etică al Poliției (Adoptată de către Comitetul Miniștrilor la 19 septembrie 2001, în cadrul a celei de a 765 a reuniune a delegaților miniștrilor).

9. Руководящие принципы по образованию в области прав человека для сотрудников правоохранительных органов, ОБСЕ, Warsaw Poland, 2012, 68 стр.

10. Обучение сотрудников правоохранительных органов мерам борьбы с преступлениями на почве ненависти: описание программы, ОБСЕ, 2012, 36 стр.

11. Ianuș Erhan, Analiza competențelor Poliției prin prisma protecției drepturilor omului (Aspecte teoretice și practice), Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare", Rezumatele comunicărilor. Științe juridice și economice. Volumul I, Chișinău 2020, pp. 219-225.

12. O'Rawe M., Moore L., Human Rights on Duty. Principles for better policing – International lessons for Northern Ireland. Committee on the Administration of Justice, 1997, 294 p.

13. Silvia Iluminada Ramos Perez, The Spanish National Police training system. European Police science and research bulletin. Global trends in law enforcement training and education, 2016.

14. Hotărârea Guvernului nr. 587 din 12.05.2016 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, publicat la 20.05.2016 în Monitorul Oficial Nr. 134-139 art. 645.

15. Raportul final privind „Monitorizarea civică a reformei poliției în Republica Moldova", Asociația „Promo-LEX", Chișinău, 2021.